Załącznik do Uchwały nr ...../ /2015
Rady Powiatu w Sępólnie Krajeńskim
z dnia .....

- PROJEKT-

POWIATOWY PROGRAM ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE NA LATA 2015-2020

Opracowanie:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku.

Październik 2015r.

SPIS TREŚCI

I WSTĘP.....3

II DEFINICJA PRZEMOCY 4

III DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE SĘPOLEŃSKIM…….....4

IV PODSTAWY PRAWNE I ZAŁOŻENIA PROGRAMU ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO- EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE 11

V CELE PROGRAMU ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO – EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE 13

VI ZAWARTOŚĆ MERYTORYCZNA PROGRAMU.....14

VII NABÓR I SELEKCJA UCZESTNIKÓW PROGRAMU.....15

VIII WARUNKI/ REGUŁY UCZESTNICTWA W PROGRAMIE 15

IX REALIZACJA PROGRAMU.....17

X MONITORING I EWALUACJA.....18

XI PARTNERZY PROGRAMU.....20

XII ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU.....20

I WSTĘP

Programy oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie są integralnym elementem kompleksowych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy. Głównym ich założeniem jest eliminacja zachowań przemocowych u osób stosujących przemoc, poznanie alternatywnych dla przemocy zachowań, a także zatrzymanie przemocy. Oddziaływania w postaci programów korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc powinny być uzupełniane działaniami interwencyjnymi, jak i działaniami profilaktycznymi mającymi na celu zapobieganie wszelkim formom przemocy. Interwencje oparte na realizacji programów oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych powinny stanowić jedynie uzupełnienie całego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Podstawową rolę powinny odgrywać interwencje karno - administracyjne.

Prezentowany program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie jest kompatybilny z Powiatowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Powiatu Sępoleńskiego na lata 2011-2016.

Niniejszy program opracowany został na podstawie ramowego programu oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie przyjętego Uchwałą Zarządu Województwa Kujawsko- Pomorskiego nr 3/31/15 z dnia 21 stycznia 2015r. oraz zgodnie z zapisami Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno - edukacyjne (Dz. U. z 2011, Nr 50, poz. 259).

Program ten jest rodzajem interwencji stosowanej wobec sprawców przemocy domowej. Podstawowym zadaniem programu oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych jest zastosowanie oddziaływań edukacyjnych, socjalizacyjnych oraz psychologicznych, mających wpływ na zmianę postaw i zachowań osób stosujących przemoc.

Możliwość realizacji programów oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych jest szansą na zapobieganie dalszym zachowaniom przemocowym, wykorzystując techniki terapeutyczne, a nie tylko interwencje karno - administracyjne. Sprawca przemocy ma okazję do zmierzenia się ze swoim problemem, przepracowania go i zrozumienia, że relacje w rodzinie mogą być oparte na szacunku do osoby bliskiej.

II DEFINICJA PRZEMOCY

Przemoc jest zjawiskiem coraz bardziej powszechnym. Można się z nią zetknąć nie tylko w filmach i programach informacyjnych, ale niestety coraz częściej na ulicy, w szkole i we własnym domu. Przemoc w rodzinie jest tym rodzajem przemocy w stosunku do osób bliskich, której ujawnienie jest wyjątkowo trudne. Przemoc kierowana jest głównie ku osobom zależnym i określona jest jako zespół atakujących, nadzorujących
i kontrolujących zachowań o charakterze fizycznym, seksualny i emocjonalnym, których celem jest zniewolenie ofiary, wyeliminowanie jej suwerenności, podporządkowanie jej myśli i działań żądaniom i potrzebom sprawcy.

Zgodnie z art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015r., poz. 1390) przemoc to jednorazowe lub powtarzające się umyślnie działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszając ich godność i nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną, powodujące szkody na zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienie i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada na organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, określając zakres pomocy udzielanej ofiarom oraz wskazując środki mające na celu oddziaływania wobec osób stosujących przemoc.

III DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE SĘPOLEŃSKIM

Zjawisko przemocy jest trudne do zdiagnozowania ze względu na znaczną, ciemną liczbę przestępstw. Z doświadczenia osób i organizacji zajmujących się przemocą domową wynika, że wszelkie statystyki nie oddają powagi problemu. Większość sytuacji przemocowych zachodzących wewnątrz rodziny wogóle nie wychodzi na światło dzienne i nie jest zgłaszanych. W szczególności dotyczy to dzieci - ofiar przemocy w rodzinie, które z reguły nie potrafią same prosić o pomoc, a czasem dochodzi do zagrożenia ich zdrowia, a nawet życia.

1. Dane statystyczne Komendy Powiatowej Policji w Sępólnie Krajeńskim, dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie przedstawiają poniższe tabele:

Tabela 1. Liczba przeprowadzonych interwencji domowych w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	**Liczba przeprowadzonych interwencji domowych ogółem**	w tym dotyczących przemocy w rodzinie	Liczba ofiar przemocy	Interwencje dotyczące przemocy w rodzinie	
				Miejsce zdarzenia	
				Miasto	Wieś
Rok 2012	431	228	244	103	125
Rok 2013	523	203	212	88	115
Rok 2014	383	148	154	66	82

źródło: opracowanie własne, na podstawie danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Sępólnie Krajeńskim

Na podstawie danych przedstawionych powyżej, można stwierdzić, że na przestrzeni ostatnich 3 lat (tj. w latach 2012-2014), Policja podjęła 1337 interwencji domowych na terenie Powiatu Sępoleńskiego. Wśród nich 579 dotyczyło czynów noszących znamiona przemocy w rodzinie, co stanowi ok. 43% wszystkich interwencji domowych. W latach 2012-2014 systematycznie malała liczba przeprowadzonych interwencji dotyczących przemocy w rodzinie. Określając miejsce interwencji, należy stwierdzić, że częściej interweniowano na wsi niż w miastach. Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej również systematycznie malała z 244 osób w 2012r. do 154 osób w 2014r.

Tabela 2. Liczba sprawców przemocy w rodzinie w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	**Sprawcy przemocy w rodzinie**			
	Ogółem	w tym:		
		Kobiety	Mężczyźni	Nieletni
Rok 2012	228	17	211	0
Rok 2013	203	23	180	0
Rok 2014	148	5	143	0

źródło: opracowanie własne, na podstawie danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Sępólnie Krajeńskim

Tabela 3. Liczba sprawców przemocy w rodzinie pod wpływem alkoholu w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	**Sprawcy przemocy w rodzinie pod wpływem alkoholu**			
	Ogółem	w tym:		
		Kobiety	Mężczyźni	Nieletni
Rok 2012	203	15	188	0
Rok 2013	163	13	150	0
Rok 2014	113	3	110	0

źródło: opracowanie własne, na podstawie danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Sępólnie Krajeńskim

Jak wynika z powyższych tabel w trzech ostatnich latach Policja zanotowała 579 sprawców przemocy w rodzinie. W latach 2012-2014 mężczyźni stanowili ok. 92% sprawców przemocy w rodzinie, odnotowano również przypadki przemocy ze strony kobiet ok. 8%. Głównym powodem stosowania przemocy wobec osób najbliższych było nadużywanie alkoholu.

Tabela 4. Liczba wystosowanych wniosków o zastosowanie środka zapobiegawczego wobec sprawcy przemocy w rodzinie w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	**Liczba wystosowanych wniosków o zastosowanie środka zapobiegawczego wobec sprawcy przemocy w postaci:**		
	dozoru policyjnego	opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	tymczasowego aresztowania
Rok 2012	4	0	0
Rok 2013	6	1	0
Rok 2014	4	2	1

źródło: opracowanie własne, na podstawie danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Sępólnie Krajeńskim

W latach 2012-2014 wystosowano łącznie 18 wniosków o zastosowanie środka zapobiegawczego wobec sprawcy przemocy w rodzinie, z czego: wobec 14 wniosków dotyczyło środka zapobiegawczego w postaci dozoru policyjnego, 3 wnioski o opuszczenie lokalu mieszkalnego oraz 1 wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania.

Tabela 5. Liczba sporządzonych Niebieskich Kart przez Policję ogółem w latach 2012-2014:

Wyszczególnienie	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart	228	203	148

źródło: opracowanie własne, na podstawie danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Sępólnie Krajeńskim

W latach 2012-2014 Policja sporządziła ogółem 579 “Niebieskich Kart”. Na podstawie powyższych danych można stwierdzić, że w latach 2012-2014 Policja wszczęła procedurę “Niebieskie Karty” poprzez wypełnienie formularza “Niebieska Karta” podczas każdej przeprowadzonej interwencji domowej dotyczącej przemocy w rodzinie tj. wobec wszystkich sprawców przemocy domowej.

2. Dane statystyczne Zespołów Interdyscyplinarnych działających przy ośrodkach pomocy społecznej funkcjonujących na terenie Powiatu Sępoleńskiego, stanowiących najważniejszy element Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, mających na celu skupienie przedstawicieli wszystkich instytucji i służb z terenu danej gminy, których wspólne działania mogą kompleksowo przyczynić się do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie i stworzenia systemu wsparcia dla osób i rodzin gdzie występuje zjawisko przemocy, przedstawiają poniższe tabele:

Tabela 1. Liczba sprawców przemocy objętych procedurą "Niebieskie Karty" przez Zespoły Interdyscyplinarne w latach 2012-2014

Liczba sprawców przemocy objętych procedurą „Niebieskie Karty"	Ogółem	Płeć		Wiek			
		K	M	0-18	13-39	40-59	60- więcej
Rok 2012	160	9	151	0	50	97	13
Rok 2013	169	17	152	1	74	82	12
Rok 2014	130	8	122	3	48	63	16

źródło: opracowanie własne, na podstawie danych uzyskanych z Zespołów Interdyscyplinarnych działających przy ośrodkach pomocy społecznej funkcjonujących na terenie Powiatu Sępoleńskiego

Tabela 2. Liczba ofiar przemocy objętych procedurą "Niebieskie Karty" przez Zespoły Interdyscyplinarne w latach 2012-2014

Liczba ofiar przemocy objętych procedurą „Niebieskie Karty"	*Ogółem*	*Płeć*		*Wiek*			
		K	*M*	*0-18*	*19-39*	*40-59*	*60-więcej*
Rok 2012	*185*	*152*	*33*	*12*	*57*	*82*	*28*
Rok 2013	*170*	*136*	*34*	*12*	*71*	*68*	*19*
Rok 2014	*135*	*118*	*17*	*10*	*50*	*55*	*20*

źródło: opracowanie własne, na podstawie danych uzyskanych z Zespołów Interdyscyplinarnych działających przy ośrodkach pomocy społecznej funkcjonujących na terenie Powiatu Sępoleńskiego

Z powyższych informacji wynika, że osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie na terenie Powiatu Sępoleńskiego są głównie kobiety, które stanowią ok. 83% wszystkich ofiar przemocy w rodzinie objętych procedurą "Niebieskie Karty". Mężczyźni stanowią ok. 17% ofiar przemocy w rodzinie objętych procedurą "Niebieskie Karty". Zgromadzone dane dotyczące liczby sprawców przemocy objętych procedurą "Niebieskie Karty" pozwalają stwierdzić, że w analizowanym okresie zmalała liczba sprawców z 160 sprawców w 2012r. do 130 w 2014r. Ogólna liczba ofiar objętych procedurą "Niebieskie Karty" w wyniku zjawiska przemocy w rodzinie zmalała z 185 ofiar w 2012r. do 135 ofiar w 2014r.

Wśród ofiar przemocy największą grupę stanowią osoby w wieku 40-59 lat (ok. 42%), grupę pokrzywdzonych ok. 36% stanowią osoby w wieku 19-39 lat, osoby w wieku 60 i więcej lat stanowią ok. 14% ofiar, natomiast małoletni w wieku 0-18 lat stanowią ok 8% osób pokrzywdzonych ogółem.

Tabela 3. Liczba Niebieskich Kart przekazanych do Zespołów Interdyscyplinarnych działających przy ośrodkach pomocy społecznej na terenie Powiatu Sępoleńskiego w latach 2012-2014

Liczba niebieskich kart przekazanych przez:	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Ośrodki pomocy społecznej	19	21	21
Policję	228	192	132
Ochronę zdrowia	2	2	0
Placówki oświatowe	1	0	0
Inne (np. PCPR itp.), jakie?	2 PCPR	3 PCPR	3 PCPR

źródło: opracowanie własne, na podstawie danych uzyskanych z Zespołów Interdyscyplinarnych działających przy ośrodkach pomocy społecznej funkcjonujących na terenie Powiatu Sępoleńskiego

Tabela 4. Liczba Niebieskich Kart, które wpłynęły do Zespołów Interdyscyplinarnych, działających przy ośrodkach pomocy społecznej na terenie Powiatu Sępoleńskiego w latach 2012 – 2014, ze względu na prowadzone postępowanie

		Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Liczba niebieskich kart ogółem z danego roku		252	218	156
W tym:	postępowanie wszczęte	173	152	128
	stwierdzone	172	151	128
	zakończone	65	63	70

źródło: opracowanie własne, na podstawie danych uzyskanych z Zespołów Interdyscyplinarnych działających przy ośrodkach pomocy społecznej funkcjonujących na terenie Powiatu Sępoleńskiego

Jak wskazują dane w latach 2012 – 2014 ok. 87% Niebieskich Kart przesyłanych jest do Zespołów Interdyscyplinarnych przez Policję. Ponadto, Niebieskie Karty były przekazywane przez ośrodki pomocy społecznej, ochronę zdrowia, placówki oświatowe oraz powiatowe centrum pomocy rodzinie. Ukazuje to współpracę pomiędzy instytucjami, która jest niezwykle ważna ze względu na uzupełnianie się ich działalności.

Tabela 5. Liczba sprawców przemocy skierowanych przez Zespoły Interdyscyplinarne do Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2012-2014

Liczba sprawców przemocy skierowanych do Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
	65	72	66

źródło: opracowanie własne, na podstawie danych uzyskanych z Zespołów Interdyscyplinarnych działających przy ośrodkach pomocy społecznej funkcjonujących na terenie Powiatu Sępoleńskiego

Tabela 6. Liczba sprawców przemocy uczestniczących w terapii uzależnienia w latach 2012-2014

Liczba sprawców przemocy uczestniczących w terapii uzależnienia		Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
		52	45	53
W tym:	Terapii uzależnienia od alkoholu	51	45	53
	Terapii uzależnienia od narkotyków	1	0	0
	lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych	0	0	0

źródło: opracowanie własne, na podstawie danych uzyskanych z Zespołów Interdyscyplinarnych działających przy ośrodkach pomocy społecznej funkcjonujących na terenie Powiatu Sępoleńskiego

Jak wynika z doświadczeń instytucji zajmujących się przemocą w rodzinie na terenie powiatu zjawisko to jest obecne w życiu mieszkańców Powiatu Sępoleńskiego, co potwierdzają informacje zawarte w powyższych tabelach. Na podstawie uzyskanych informacji dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie można stwierdzić, że w analizowanym okresie spadła ogólna liczba ofiar i sprawców przemocy objętych procedurą "Niebieskie Karty", pomimo to w celu ulepszenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie istnieje konieczność realizacji działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Niezbędne jest więc podejmowanie działań mających na celu powstrzymanie przemocy i zmniejszenie skali tego zjawiska. W tym celu opracowano program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie. Wynika on również z zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat.

3. Zasoby instytucjonalne w Powiecie Sępoleńskim

Na terenie Powiatu Sępoleńskiego funkcjonują następujące instytucje, których działanie związane jest ze zjawiskiem przemocy w rodzinie:

1) **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku,** które wykonuje między innymi zadania powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności: udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach, opracowywanie i realizacja programu oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie;
2) **ośrodki pomocy społecznej tj. w Więcborku, Sępólnie Krajeńskim, Kamieniu Krajeńskim, Sośnie,** przy których funkcjonują Zespoły Interdyscyplinarne, które wykonują zadania gminy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności polegające

na: tworzeniu gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną, tworzeniu gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzeniu poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

3) **Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Sępólnie Krajeńskim** udzielająca pomocy psychologiczno – pedagogicznej dzieciom, młodzieży oraz rodzicom między innymi poprzez: wspomaganie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, efektywności uczenia się, nabywania i rozwijania umiejętności negocjacyjnego rozwiązywania konfliktów i problemów oraz innych umiejętności z zakresu komunikacji społecznej, problematyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży;

4) **Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Tucholi z siedzibą w Sępólnie Krajeńskim,** kuratorzy sądowi prowadzą sądowe postępowania wykonawcze między innymi wobec sprawców przemocy skazanych na kary nieizolacyjne, a także sprawują nadzory nad rodzinami, w których występuje przemoc w formie zaniedbania;

5) **Posterunek Policji w Więcborku oraz Komenda Powiatowa Policji w Sępólnie Krajeńskim,** których podstawowymi zadaniami są m.in. ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców, w tym prowadzenie interwencji w przypadku występowania przemocy w rodzinie, prowadzenie działań prewencyjnych wobec sprawców, zapewnienie ofiarom doraźnego bezpieczeństwa;

6) **jednostki poradnictwa specjalistycznego** działające przy ośrodkach pomocy społecznej oraz przy PCPR na terenie powiatu, tj. Punkt Poradnictwa Specjalistycznego w Więcborku dla Mieszkańców Powiatu Sępoleńskiego, Punkt Interwencji Kryzysowej w Więcborku, Punkt Interwencji Kryzysowej w Sępólnie Krajeńskim, Punkt Konsultacyjny ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przemocy w Rodzinie w Sośnie, Gminny Ośrodek Wsparcia w Kamieniu Krajeńskim. Oferowany rodzaj świadczonego poradnictwa to konsultacje prawne, psychologiczne, pedagogiczne, socjalne, rodzinne, psychoterapia z zakresu leczenia uzależnień, a także terapia rodzinna;

7) **4 gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych tj. w Więcborku, w Sępólnie Kraj., w Kamieniu Kraj. oraz w Sośnie,** których podstawowym zadaniem jest prowadzenie działań związanych

z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, a w szczególności zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla takich osób.

Priorytetowymi kierunkami interwencji w zakresie działań podejmowanych przez w/w instytucje w zakresie realizacji działań na rzecz przeciwdziałania przemocy jest tworzenie i rozwijanie spójnego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie oraz pomoc rodzinom uwikłanym w zjawisku przemocy. Stworzenie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie opartego na współpracy różnych podmiotów ma na celu zwiększenie efektywności działań zmierzających do niwelowania tego niepożądanego zjawiska.

IV PODSTAWY PRAWNE I ZAŁOŻENIA PROGRAMU ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO - EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE

1. Program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych określają następujące akty prawne:

1) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 1390);
2) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r. Nr 50 poz. 259);
3) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015r. poz. 163 z późn. zm.);
4) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 1286);
5) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta" (Dz. U. z 2011r. Nr 209 poz. 1245);

6) Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020 (Monitor Polski, Dziennik Urzędowy RP z dnia 9 czerwca 2014 rok, poz. 445);
7) Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 - przyjęty Uchwałą Nr 24/899/13 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 czerwca 2013 roku;
8) Ramowy Program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie przyjęty Uchwałą nr 3/31/15 Zarządu Województwa Kujawsko – Pomorskiego z dnia 21 stycznia 2015r. w sprawie przyjęcia programów: "Ramowy program ochrony ofiar przemocy w rodzinie" i "Ramowy program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie".

2. Założenia programu oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie:

1) Najważniejszym założeniem wszelkich działań podejmowanych wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie, w tym oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych powinno być uzyskanie bezpieczeństwa osoby doznającej przemocy w rodzinie.
2) Istotne jest aby realizowane programy przyczyniały się do konstruktywnych zmian u sprawcy przemocy w rodzinie: w zachowaniu, przekonaniach dotyczących funkcjonowania rodziny, a także w kwestii odpowiedzialności za własne czyny.
3) Zawartość merytoryczna programu powinna zawierać:
   a) **Treści edukacyjne** mające dostarczyć informacji dotyczących dynamiki, etiologii i procesu powstawania wzorców zachowań z użyciem przemocy;
   b) **Metodę pracy nad zmianami behawioralno – poznawczymi** stwarzającą możliwość zmiany dotychczasowego sposobu myślenia i zachowań w relacji z osobami bliskimi, uwzględniającą wartości takie jak: szacunek i życzliwość wobec osób bliskich;
   c) **Rozpoznawanie i zmianę systemu przekonań i postaw osobistych** – program powinien tworzyć okazję obserwowania i refleksji dotyczących osobistego systemu przekonań, postaw i nastawień, które wzmacniają stosowanie przez nich przemocy – promowane powinny być alternatywne do przemocowych wartości i postawy.
4) Oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc

w rodzinie nie prowadzi się w miejscach, w których udziela się pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie.

V CELE PROGRAMU ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO – EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE

1. Cel główny: Powstrzymanie sprawców i zakończenie przemocy w rodzinie

Głównym celem oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie jest powstrzymanie sprawców i zakończenie przemocy w rodzinie. Cel podstawowy ukierunkowany jest na rozpoznanie i zmianę zachowań oraz postaw osób stosujących przemoc w rodzinie. Najwyższym priorytetem oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie jest ochrona bezpieczeństwa, autonomii i dobra osób krzywdzonych przez osobę stosującą przemoc - w żadnym przypadku nie powinno się akceptować sytuacji i zachowań, które mogłyby akcentować współodpowiedzialność osoby krzywdzonej za przemoc wobec niej stosowaną.

2. Cele szczegółowe:

1) powstrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem przemocy;
2) zmiana zachowań przemocowych na konstruktywne z poszanowaniem praw i uczuć innych;
3) uzyskanie informacji i umiejętności rozpoznawania mechanizmów podtrzymujących zachowania przemocowe;
4) nabycie umiejętności reagowania bez przemocy w sytuacjach konfliktowych i stresujących;
5) kształtowanie umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy w rodzinie;
6) uzyskanie informacji o możliwości korzystania z działań pomocowych, interwencyjnych, prawnych, psychologicznych itp.;
7) opracowanie własnego planu bezpieczeństwa w sytuacjach zagrożonych użyciem przemocy.

VI ZAWARTOŚĆ MERYTORYCZNA PROGRAMU

Zawartość merytoryczna programu skoncentrowana jest na takich elementach jak edukacja, rozpoznawanie i zmiana systemu przekonań i postaw osobistych, zmiany behawioralno - poznawcze.

Baza merytoryczna programu opiera się na "Programie Duluth".

Program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie składa się z dwóch części: edukacyjnej i korekcyjnej.

1. Część edukacyjna - przekazywanie wiedzy na temat kulturowo - obyczajowych zjawisk wspierających i przeciwstawiających się przemocy oraz konfrontowanie ze stereotypami promującymi przemoc, promocja wartości i idei wspierających godność osoby, dobro rodziny, równość płci oraz prawa kobiet i dzieci, a także odpowiedzialność za osobiste decyzje i gotowość ochrony słabszych.
2. Część korekcyjna - ćwiczenie nowych konstruktywnych form myślenia i reagowania w grupie, praca nad rozpoznawaniem i zmianą przekonań i postaw osobistych poprzez analizę sytuacji przedstawionych w programie oraz swoich własnych sytuacji życiowych, nauka sprawowania skutecznej kontroli nad zachowaniami przemocowymi w rodzinie, stosowanie procedur behawioralno - poznawczych w celu korygowania postaw i zachowań związanych z przemocą, uczenie się umiejętności konstruktywnej komunikacji interpersonalnej oraz samokontroli.
3. W procesie oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych mogą być wykorzystywane następujące metody pracy:
   1) wykłady;
   2) dyskusje;
   3) „burza mózgów";
   4) scenki/drama (materiał filmowy);
   5) analiza zadań domowych, prac pisemnych;
   6) praca indywidualna na tle grupy;
   7) informacje zwrotne;
   8) ćwiczenia umiejętności.

VII NABÓR I SELEKCJA UCZESTNIKÓW PROGRAMU

Założone cele i działania zaplanowane do realizacji programu oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych mają głównie za zadanie zmianę w zakresie zachowań i postaw osób stosujących przemoc wobec bliskich.

1. **Adresatami programu są:**
   1) osoby skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, odbywające karę pozbawienia wolności w zakładach karnych;
   2) osoby wobec których sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary, zobowiązując je do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno - edukacyjnych;
   3) osoby stosujące przemoc w rodzinie, które uczestniczą w terapii uzależnienia od alkoholu lub narkotyków, lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, dla których oddziaływania korekcyjno - edukacyjne mogą stanowić uzupełnienie podstawowej terapii;
   4) osoby zmotywowane przez członków zespołów interdyscyplinarnych bez formalnego obowiązku udziału w programie;
   5) uczestnicy, którzy chcą wziąść udział w programie z własnej inicjatywy na skutek obserwacji u siebie zmian zachowań i konsekwencji jakie w związku z tym pojawiły się w ich życiu;
   6) osoby, które w wyniku innych okoliczności zgłoszą się do uczestnictwa w programie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych.
2. **Uczestnictwa w programie odmawia się** osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, osoby te kieruje się w pierwszej kolejności na terapię uzależnienia.

VIII WARUNKI/ REGUŁY UCZESTNICTWA W PROGRAMIE

1. <u>Warunkiem przyjęcia osoby do programu powinno być uznanie przez nią faktu stosowania przemocy we własnej rodzinie.</u>
2. Dla każdego uczestnika programu musi zostać sporządzone na piśmie wstępne rozpoznanie diagnostyczne obejmujące:
   1) okoliczności skierowania do programu;

2) określenie czy uczestnik programu aktualnie stosuje przemoc;
3) najgroźniejsze oraz typowe formy i okoliczności przemocowych zachowań;
4) aktualną sytuację rodzinna i zawodową;
5) stwierdzenie, że osoba może uczestniczyć w programie;
6) cechy osobiste istotne dla pracy korekcyjnej.

3. Po wstępnym rozpoznaniu diagnostycznym z osobami wybranymi do programu następuje podpisanie kontraktu. Kontrakt zawiera:
   1) formalne wymogi dotyczące systematycznej obecności na zajęciach;
   2) wymóg uznania osobistej odpowiedzialaności za fakt stosowania przemocy w rodzinie;
   3) zobowiązanie do powstrzymywania się od przemocowych zachowań w kontaktach z członkami rodziny i innymi ludźmi;
   4) obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach;
   5) zobowiązanie uczestnika do powstrzymywania się od spożywania alkoholu i zażywania środków psychoaktywnych;
   6) kontrakt powinien zawierać również informacje o konieczności monitorowania sytuacji rodzinnej i zachowań uczestnika programu pozostającego w kontakcie ze swoją rodziną.
4. Każdy uczestnik programu zobowiązany jest do podpisywania list obecności.
5. Prowadzący program dokonają oceny postępów wynikających z uczestnictwa w programie. Kryteria oceny dotyczyć będą następujących zagadnień:
   1) obecność na zajęciach;
   2) aktywność na zajęciach;
   3) otwartość na uczestników i przekazywane treści;
   4) wykorzystywanie poznanych technik;
   5) zachowywanie trzeźwości;
   6) nie stosowanie przemocy;
   7) zwracanie się o pomoc.

   Ocena powinna być stosowana na różnych etapach programu i stanowić podstawę do zwolnienia z uczestnictwa w programie.
6. Regulamin zajęć powinien zostać opracowany przez prowadzącego wspólnie z uczestnikami i przyjęty przez nich do przestrzegania.

7. Wobec osób, których uczestnictwo w programie związane jest z decyzją sądu lub prokuratury stosuje się powiadomienie tych organów o:
    1) przystąpieniu sprawcy przemocy do programu;
    2) każdej sytuacji uchylania się od udziału w programie;
    3) zakończeniu uczestnictwa w programie.
8. Uzyskane informacje od uczestników programu objęte są zasadą poufności z wyjątkiem informacji wskazujących na popełnianie czynów zabronionych przez prawo.

IX REALIZACJA PROGRAMU

Realizatorem programu oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosującycych przemoc w rodzinie jest Powiat Sępoleński, w imieniu którego działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku, przy współpracy zatrudnionych specjalistów posiadających uprawnienia do pracy ze sprawcami przemocy w rodzinie.

Kandydaci do prowadzenia zajęć w ramach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych powinni posiadać wykształcenie i kwalifikacje zgodne z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifiakcji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno – edukacyjne (Dz.U. 2011r., Nr 50, poz. 259).

1. Oddziaływania korekcyjno - edukacyjne prowadzone będa przez osoby, które:

1) ukończyły studia II stopnia na jednym z kierunków: psychologia, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo - wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej, albo na innym kierunku uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, resocjalizacji;
2) posiadają zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania

przemocy w rodzinie w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie;

3) mają udokumentowany co najmniej 3 letni staż pracy w instytucjach realizujących zadnia na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

2. Program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych realizowany będzie w latach 2015-2020, w przypadku pozyskania osób do programu. Jeden pełny cykl powinien obejmować nie mniej niż 60 godzin.
3. Program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych realizowany będzie do dnia 15 grudnia danego roku.
4. Realizacja programu odbywać się będzie w systemie zamkniętym, nie przewiduje się dołączania w trakcie realizacji cyklu zajęć nowych osób.
5. Program obejmować będzie sesje indywidualne i sesje grupowe. Podstawową formą pracy korekcyjnej są spotkania grupowe, jednakże pożądane jest prowadzenie również nurtu pracy indywidualnej. Spotkania grupowe są jednym z bardziej efektywnych narzędzi w pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie. Istotnym elementem tego typu pracy jest wymiana doświadczeń pomiędzy uczestnikami grupy. Sprzyja ona poszerzeniu perspektywy klienta w odniesieniu do tego jak postrzega on własną przeszłość, obecną sytuację i przyszłość.
6. Przerwy między kolejnymi zajęciami w ramach programu nie powinny być dłuższe niż tydzień.
7. Program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowany będzie w oparciu o pomieszczenia pozyskane przez PCPR na potrzeby realizacji programu.

X MONITORING I EWALUACJA

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 roku w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r. Nr 50 poz. 259): *„Przebieg i efekty oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie objęte są działaniami monitorującymi i ewaluacyjnymi prowadzonymi przez powiat lub*

podmioty, którym powiat zlecił realizację prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, a wyniki tych działań są wykorzystywane w pracach nad doskonaleniem i upowszechnieniem dalszych metod oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. "

1. Monitoring i ewaluacja będą realizowane poprzez:
    1) przeprowadzenie badania ankietowego, dotyczącego postaw wobec przemocy, wśród uczestników zakwalifikowanych do programu, przed rozpoczęciem programu, w trakcie realizacji programu oraz po zakończeniu działań korekcyjno - edukacyjnych przez podmiot realizujący część szkoleniową;
    2) monitorowanie sytuacji rodzin sprawców przemocy w rodzinie - informacje uzyskane z ośrodków pomocy społecznej, właściwych ze względu na miejsce zamieszkania rodzin, przedstawicieli zespołów interdyscyplinarnych, Dzielnicowych;
    3) spotkanie ewaluacyjne realizatorów programu raz w roku na terenie PCPR, mające na celu podsumowanie podjętych działań.
2. Monitorowanie programu ma dostarczyć odpowiedzi na pytania:
    1) czy w trakcie kolejnych spotkań uczestnik zmieniał swoje zachowania na bardziej konstruktywne, korzystał z proponowanych w trakcie grupy rozwiązań?
    2) czy jakość przeprowadzonych zajęć – sposób prowadzenia, przekazywane informacje przyczyniły się do osobistych korzyści z uczestnictwa w programie?
    3) ile osób rozpoczynało grupę, ile ją ukończyło, czy udział w grupie przyczynił się do powstrzymania przemocy?
3. Monitoring prowadzony jest w trakcie trwania programu, jak również do 3 lat po jego zakończeniu.
4. Głównym celem monitoringu jest sprawdzenie czy działania podjęte w programie korzystnie wpływają na samych odbiorców oraz ich rodziny.

XI PARTNERZY PROGRAMU

Skuteczna realizacja programu oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych wymaga ścisłej współpracy z instytucjami i organizacjami, którymi są:

1) Ośrodki Pomocy Społecznej;
2) Zespoły Interdyscyplinarne;
3) Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
4) Sąd;
5) Prokuratura;
6) Policja;
7) Rodziny uczestników programu;
8) Ochrona zdrowia;
9) Oświata.

XII ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Zgodnie z art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku (t.j. Dz.U. z 2015r., poz 1390) opracowanie i realizacja programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie należy do zadań administracji rządowej, zleconych powiatowi. Środki na realizację i obsługę tego zadania zapewnia budżet państwa. Planowanie wydatków następuje na poziomie powiatu rokrocznie a realizacja programu uzależniona jest od wysokości środków przekazywanych samorządowi powiatowemu z budżetu państwa na ten cel.